

Vreemde vogels, maar geen flierefluiters

[tekst] Lise Lotte ten Voorde

Is het een vogelboek over fotografie of een fotoboek over vogels? Anne Geene en Arjan de Nooy laten het een beetje in het midden met hun boek *Ornithology*, maar is het niet juist onder de dekmantel van schemerzones dat er intrigerende zaken worden geboren? De Stiftung Buchkunst vond alvast van wel en kende het boek de 'Goldene Letter' 2017 toe, 's werelds meest prestigieuze prijs voor boekontwerp. Nu is er een tweede druk verschenen, uniek voor een fotoboek. Reden genoeg om eens polshoogte te gaan nemen in de natuurlijke habitat van Geene en De Nooy.

Anne Geene en Arjan de Nooy

Lit de serie 'Velocity', Anne Geene & Arjan de Nooy, 2016
zwaluw + tekst aristoteles.

In 2010 studeerde Anne Geene af met het veelgeprezen, en inmiddels uitverkochte, *Perceel Nr.235*, Encyclopedie van een volkstuin waarvoor ze minutieus het leven en de verschijnselen in haar Rotterdamse volkstuin vastlegde en rubriceerde op een manier die vroege vormen van zowel de fotografie als de wetenschap eer betoont. De stap naar een boek met vogels in de hoofdrol is zo groot dus niet. Waar komt die liefde voor vogels vandaan? "Ze hebben iets grappigs", zegt Geene. De Nooy vult haar aan: "Vogels zijn goeie onderwerpen. Ze zijn beweeglijk, dus er zit een uitdagend element in, en ze zijn kleurrijk." Geene nuanceert: "De vogels die wij hebben gefotografeerd, zijn niet zo kleurrijk. Er staan drie pauzen in het boek, maar die zijn zwart-wit afgedrukt." De Nooy vertelt dat ze ze nooit hebben gefotografeerd om het vogels fotograferen, maar eerder om hun geometrische patronen of opmerkelijk gedrag. "Het is een dankbaar onderwerp natuurlijk, omdat je er overal mee bezig kan zijn", aldus De Nooy. Geene en De Nooy hadden al een verzameling vogelfoto's voor ze het plan kregen om er een boek aan te wijden. "Ze zaten zelfs letterlijk tussen de vakantie-foto's", vertelt Geene. "Pas tijdens een wandeling, toen we allebei aan het fotograferen waren, bedachten we dat we er misschien eens iets mee moesten doen." De Nooy lacht: "Toen we na die wandeling thuiskwamen, was het boek al bijna gemaakt, zoveel ideeën hadden we. Dat was begin 2015."

Gespeelde naviteit

Anne Geene en Arjan de Nooy bevragen in hun solo werk, evenals in hun gezamenlijke projecten (die ze uitvoeren onder de naam AA1, het logo is een kraai), de fotohistorie en aandacht voor wetenschappelijke methodes binnen de kunst. Hun projecten worden gekenmerkt door de semiwetenschappelijke benadering van zowel onderwerp als medium, een dosis humor en ironie, de neiging om te classificeren en een zekere grondigheid samen met een goede algemene ontwikkeling. Zo begint het boek met een stuk bladmuziek uit Puccini's opera *Madama Butterfly* waarin de heldin, kwelend als een nachtegaal, aan de Amerikaanse consul vraagt wanneer de roodborsten

hun nesten hebben. "Ik heb geen ornithologie gestudeerd", antwoordt hij. Voor de opbouw van hun boek *Ornithology* hebben de fotografen zich gebaseerd op de index van een standaardwerk door Frank B. Gill, dat ook in de studie Biologie wordt gebruikt. Sommige letterlijk, anderen meer een interpretatie. "Sommige hoofdstukken waren een fotografische uitdaging, zoals het hoofdstuk over geluid, maar ook dat over geschiedenis", verzucht De Nooy. "Je kunt helemaal terug naar het dinosaurustijdperk, maar dat was iets te serieus en heel bekende materie bovendien. Het liet ook niet zo veel ruimte voor fotografie om er iets mee te doen. Toen kwamen we uit bij de eerste ornithologische verslagen. Ik wist wel dat Aristoteles over dieren had geschreven, maar niet in welke mate." Geene vult aan: "Wij passen de 'methode Aristoteles' in zekere zin ook toe: kijken, denken dat je het bij het goede eind hebt en dan daar je onderzoek stoppen. In ons geval is dat gespeelde naïviteit." De Nooy vertelt dat ze voor de eerste gefotografeerde vogel in het hoofdstuk 'Geschiedenis' honderden foto's hebben bekeken van voor 1850. "We vonden hem op een foto van Henri Fox Talbot. Het was een houtduif, de ideale verdachte omdat hij heel lang stil kan zitten. Dat was nodig met de sluitertijden van toen", vertelt De Nooy. "De houtduif is om die reden ook onze lievelingsvogel. Hij is makkelijk te fotograferen."

Duizend dollar

Versillende media hebben Geene en De Nooy als ornithologen betiteld, maar dat is niet juist. Ze verkennen de symbiotische relatie tussen fotografie en wetenschap en de mogelijkheden van de techniek. Het fotografisch kader als afgebakend gebied voor een vogeltelling bijvoorbeeld, of het samenvoegen van verschillende foto's om tot het holotype van een koekoeksei te komen. "Een koekoeksei gaat lijken op de eieren in het nest waar ze bij wordt gelegd. Ongelofelijk toch?", verwondert Geene zich. De reacties op *Ornithology* vanuit de wetenschappelijke hoek waren wisselend. "Bij de opening in het Natuurhistorisch Museum in Rotterdam hoorden we iemand zeggen 'Dit zou ik weggooien'", vertelt De Nooy. "Ze houden niet zo van

onscherpe of bewogen foto's, denk ik." Geene vertelt dat de vogelkenners ook moeite hadden met de serie over de migratieroute van een zeemeeuw. "Dat zijn geen trekvogels namelijk. Het is de enige serie waarvoor we foto's van internet hebben gehaald. We hebben wel geprobeerd ze zelf te fotograferen op reis, maar we waren steeds op plekken waar geen meeuwen waren. We zijn niet zo goed in het fotograferen van vogels, en we hebben ook helemaal geen goede camera's, statieven en teelentzen." Terugkijkend op de *Goldene Letter*, zijn Geene en De Nooy trots op hun prijs voor boekontwerp. "De jury benadrukte dat het niet alleen maar een ontwerprij is en dat ze dit jaar nadrukkelijk heeft gelet op het samenspel tussen vorm en inhoud", zegt Geene hierover. Bovendien opende de prijs nieuwe deuren. "Voor veel mensen in de fotografie was *Ornithology* een vreemde eend in de bijt en door die prijs gaan ze op een andere manier kijken. Ze nemen het plots serieuzer. Een prijs levert echter vooral aandacht en verkoop op", vertelt Geene. "Er is geen geld aan verbonden, maar na het artikel in de *Volkkrant* (15 maart 2017, 'Ornithology is mooiste boek', red.) ging het opeens supersnel." Om zeven uur 's ochtends had De Nooy al 200 bestellingen. "We hadden toen nog maar 150 boeken over dus hebben we besloten er nog eens duizend te laten drukken. Mét een paar nieuwe verrassingen. Van de eerste druk stond er op Amazon een exemplaar te koop voor duizend dollar! Ik denk niet dat die verkocht is", knipoogt Geene. ←

www.annegeene.nl
www.arjandennooy.com

Ornithology
 Ontwerp: Jeremy Jansen
 de HEF publishers, Rotterdam, 2016
 ISBN 978-90-6906-049-1

ANNE GEENE EN ARJAN DE NOOY

Anne Geene en Arjan de Nooy zijn medeoprichters en uitvoerders van *Salvo*, een onregelmatig verschijnende publicatie met wisselende thema's en nieuwsgierigheid naar fotografische mogelijkheden aan de basis.
www.salvo-periodiek.nl

Uit de serie 'Velocity', Anne Geene & Arjan de Nooy, 2016
 kleine selectie 'droppings' van stil naar snel.